Arad, XXXVII. évf. 243. szám * Ára 1.50 leu. * 1922. november 10. Péntek.

Szerkesztőség: Arad, Acsev-palota. Kiadóhivatal: Bulv. Regele Ferdinand 22. (József főherceg-ut.) (Aradi Nyomda Vállalat) Sürgönycim: Közlöny, Arad. Telefonszám: Szerkesztőség és kiadóhivatal 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES
HELYBEN ÉS VIDÉKEN:
Egész évre ... ... 300 Lei.
Fél évre ... ... 150 Lei.
Negyed évre ... ... 75 Lei.
Havonta — ... ... 25 Lei.

Hirdetések díjszabás szerint vétetnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

Lapunk legfőbb közleményei:

Fasciista-bevonulás Triesztbe.
Európa legdrágább városa.
Lakásnélküliek megostromolták egy lakáshivatalt.
Az aradmegyei embervásár.
Nincs szükség magyar fascizmusra
Zrinyi Olga és a francia abbé.
A Kornis-rablás epilógusa.
A „hűdő Vilmos."
Veszélyben a világbéke.
Borzalmas tűzkatasztrófa.
Ezer Petőfi-ünnepély.
Jön a maximálás.
Leszállitották a boradót.
Elzárásra itélt árdrágító henteS.
Vizsgálat a külföldi valutajelentések ügyében.

Hadüzenet a drágitásnak

Hónapok, sőt évek óta a nyilt utcán, a piacon, az üzletekben, irodákban, hivatali szobákban és meg hitt otthonokban a legfőbb beszélgetési témája édes mindnyájunknak a drágaság, mely valósággal perpetuum mobiléja gazdasági életünknek, nehéz, sötét gondja valamennyiünknek. Jó sokáig azt reméltük, hogy egyszer csak az is eléri tetőpontját és valahára majd csak megkezdődik az árak visszafejlődése. Ez a reményünk hiábavalónak bizonyult, mert még azt sem értük el eddig, hogy az árak legalább stabilizálódtak, nyugvó ponthoz jutottak volna. Mig hatóságilag megállapitott árakon folyt az árusitás, százszor meg ezerszer is azt hallottuk, hogy vessenek véget a hatóságok árszabályozásának, tegyék szabaddá a kereskedelmet, mert a szabad verseny holt bizonyosan meg fogja hozni az olcsóbb árakat. Annyit plaidiroztak a szabad verseny jótékony hatásáról országszerte, hogy a hatóságok bátor nekilendüléssel eltörölték a maximális árakat. Még maga a szegény fogyasztó közönség is fellélekzett erre, mintha valami nem kivánatos rossztól szabadult volna meg. Most hónapok óta szabad a verseny. Nagyon is szabad! De ennek a szabad versenynek is a szegény, nyomorult fogyasztók fizetik meg keservesen az árát. Mert a verseny szabadságának hatása eddig csakis az áraknak fölfelé való emelkedésében mutatkozik és sehol semmi nyoma árcsökkenésnek. Olcsóság helyett jött az uj kifogás: rossz a leu. Zürichben, Párisban, hát nem lehet olcsón árusitani. Ámde a leunak hetek óta javul az árfolyama és ma sincs semmi nyoma a drágaság enyhülésének. Ellenkezőleg: minden reggel magasabb és magasabb árakra ébredünk. Keserves, kínos ébredés. Ez valósággal csődje a közgazdasági logikának, melynek egyik alapvető törvénye, hogy a jobb pénzért olcsóbb, vagy több árut kellene kapnunk. Most már nem is mentegetik magukat sem a maximálással, sem a leu rossz árfolyamával, hanem minden elfogadható indok nélkül csak emelnek, emelnek és — kiszivják a vérünket, azt a pár csöppet, ami még bennünk van.

Mint az *Aradi Közlöny* más helyén olvasható, most ujból megindul a hatóságok mentő akciója. Nemcsak a város, hanem az egész megye területén ismét életbe lépnek a hatóságilag megállapitott árak. Megint az a szalmaszál, melybe egyszer már hiába kapasz kodtunk mi szegény, szegény fuldoklók. Félünk, hogy most sem fog bennünket kihúzni a vizből. Mert a *drágitás* nem helyi baj. Nemcsak Arad város és Aradmegye területére szoritkozó, hanem országos nyavalya. Tehát nem elegendő az áraknak csak ezen a területen való hatósági megállapitása. Ép ezért tanácsos volna, ha városi és megyei hatóságaink átiratilag fordulnának a többi városok és megyék hatóságaihoz hasonló intézkedések megtétele céljából. Ennek talán . . . talán meglenne a hatása. Mindenesetre meg kellene próbálni.

Csak az államtisztviselők kaptak segélyt.

(A városi és megyei tisztviselőket kihagyták.)

Hosszas küzdelem után végre törvénybe iktatták a tisztviselők fizetésrendezéséről szóló kormány javaslatot, amelynek rendelkezései ma érkeztek meg az aradi prefekturához. Ez a törvény nem az, amit a tisztviselők vártak, ez csak pillanatnyi segélyt, csekély pótlékot nyujt a kevés fizetéshez és ebben a mérsékelt kedvezményben *sem részesülnek az összes közhivatalnokok, hanem csakis az államtisztviselők.* A legfontosabb, a tisztviselő kataszter rendezése ezuttal ismét elmaradt. A 4538—922. sz. törvény, amely az október 31-iki Monitorul Oficialban jelent meg 660 millió leit engedélyez az állam tisztviselők fizetésjavitására és ebből 60 millió lei 1922. október 1-től 1923. március 31-ig terjedő időre az államtisztviselőknek nyujtandó rendkivüli segélyre és családi pótlékra fordítandó. A törvény szerint az uj drágasági pótlékhoz egy gyermekes tisztviselők 100 leit, két gyermek után 150, három vagy több gyermek után 250 leit kapnak havonta. A drágasági segélyt három kategoriába osztották, a szerint, hogy eddig egyes helyeken mennyi volt a drágasági pótlék. Az első csoportba Bucurestin kivül mintegy tíz város tartozik, Erdélyből csak Kolozsvár és Temesvár. Itt eddig 400 lei volt a havi drágasági pótlék, ezután gyermektelenek 600, egy gyermekkel birók 700, két gyermekesek 750, három vagy több gyermek után havonta 850 leit kapnak.

A második csoportban, amelyhez az összes városok és Arad is tartozik, az eddigi 300 lei havi drágasági pótlék helyett gyermektelenek 450, egy gyermek után 550, két gyermek után 600, három vagy több gyermek után 700 lei segélyt kapnak a tisztviselők. A harmadik csoportba a községek, falvak tartoznak, ahol az eddigi 200 lei segély helyett 300, 400, 450 illetöleg

BUDAPESTI LEVÉL.

Tanitó néni kérem: éhes vagyok.

Sürü novemberi eső veri az aszfaltot és a sürü esőcsöppek novemberhez illően csapkodják az ablaktáblát is. Itt a télviz ideje és még csak most kerülnek a nyomor enyhitését célzó tervek a napvilágra, amikor már a segitség is idején volna. Nincs külföldi misszió, nincs *Pedlow* kapitány, aki a pesti nyomor szülöttelt istápolná és gondjaiba venné. Magunkra maradtunk, nekünk kell a jövő nemzedék épségben tartásáról gondoskodni. Nagy és nehéz ez a feladat, mert olyan rettenetes nagy az élettel való harc, hogy már a 6—10 éves gyermekeknek is be kell állniok a csatasorba, hogy felvegyék az élettel a küzdelmet . . .

Reggel hét óra. Esik az eső és sürü feketeség fekszi meg a pesti eget. A Szvetenai-utca Mesterutca felöli részén van a *Székesfővárosi Elemi Népiskola* vörösténglás palotája. A kapuban négy gyermek üldögél. Kettőnek nincs cipője. Beszélgetnek, olvasgatnak: ismétlik a mai leckét. Azt mondja az egyik:

— Ma lesz ebéd, mert kiadják a zsirt.

— Három órakor ment ki a mamám, — szól a másik — oszt beállt a sorba. Öt órától mostanig én voltam ott, mert neki mosni kellett menni. Most meg a Julis áll. Talán nekünk is kiadják . . .

— Magyarország folyói közül a legnevezetesebbek — morogja az egyik mezitlábas — a Duna, a Tisza . . . te! — szól közbe és hagyja abba hirtelen a tanulást — igaz, hogy a Gál Kálmán, aki a 37-be lakik, tegnap száz koronát keresett a keletinél a csomagokkal?

— Persze, hogy igaz, — felelt a harmadik — én minden reggel öttől hétig csomagot hordok, néha még százötvenet is keresek.

Közben egyre jönnek a gyerekek. Lassanként összegyülik száz kétszáz kisebb-nagyobb fiu. Mind kiskabátban, *egyiknek sincs felöltöje.* A télikabátot errefelé talán nem is ismerik. *A legtöbben kabát nélkül jönnek,* apjuk elnyüttt, összevissza foltozott meleg trikóingében.

Félnyolc felé kinyitják az iskola kapuja és betódul az iskolába a sok gyerek. Tülekednek, lökdösik egymást: szeretnének már az iskolateremben ülni, amely, ha nem is fütik, mégis melegebb, mint az utca. — Lassanként elérkezik a nyolc óra.

A tanitónő panaszkodik, hogy milyen rossz a helyzete. Elmondja, hogy helyettes tanitónő és a törzsfizetése naponta 6 korona, a melyhez még különböző pótlékok is járnak, ugy, hogy havonta összesen 7 ezer koronát kap. Azután a gyermekekről beszél. Elmondja, hogy kevés a gyerek. Sokkal kevesebb, mint az előző években volt, mert a mai iskolásgyerekek már csaknem kivétel nélkül mind ugynevezett hadiszülettésűek és igy a rossz táplálkozás következtében nagy a halandóság közöttük. Mig más években 2—3 elsőosztály is volt, addig az idén alig tudtak egy elsőosztályra való gyermeket felvenni. A rossz táplálkozás és a hiányos öltözködés miatt feltünően sok a ferde növésü apróság, ugy, hogy a legutóbbi vizsgálaton, amikor gyógytornára iratták fel a gyermekeket, körülbelül ötven százalékot találtak

850 leies drágasági segélyt kapnak az államtisztviselők aszerint, a mint gyermektelenek, vagy egy, kettő, avagy három gyermekük van.

A törvény még különböző megszoritásokat tartalmaz igy többek között kimondja, hogy ha a férj és feleség mindketten állami tisztviselők, akkor csak az egyikük veheti fel a gyermekek után járó pótlékot.

A törvény még kimondja, hogy a megszavazott 660 millió segélyben csak az állami tisztviselők részesülhetnek. A városi, megyei és egyéb közigazgatási tisztviselők segélyezésére szintén előterjeszthetnek javaslatot a hivatalfőnökök, de ezek segélyezése nem az állami tisztviselők részére megszavazott 660 millió terhére történik, hanem a kormány jóváhagyása után a városi, illetve a vármegyei költségvetés fedezi. A törvény nem zárja ki a napidijasokat az uj segélyből. Minden államtisztviselő, aki eddig is kapott segélyt ezután a felemelt illetményeket kapja.

Fascista-bevonulás Triesztbe.

(Csak gazdag ember lehet tiszt a fascista seregben. — A halálfejes rohamsisak. — „Mussolini allala!" — A fascisták nem antiszemiták. — Zsidó a hadügyminiszterük. — Türr Stefánia szerepe.)

Mussolini kormányrajutásának második napján Velencéből hajón mintegy ezer fascista érkezett Triesztbe. A hajó a Molo San Carlon kötött ki. A fascisták a parton katonás rendben sorakoztak és innen vonultak zeneszóval a városháza elé.

Csak gazdag ember.

A fascista hadsereg egyenruhája a következő: szürke brichesz nadrág, fekete ing, fekete rohamsisak, rajta ezüstözött halálfej. Sokan a rohamsisak helyett fekete selyem fezt viselnek, hátul nagy le lógó bojttal és ugyancsak halálfejjel. (Ugylátszik a halálfej elkerülhetetlen kelléke a fascizmusnak.) A rangfokozatot a karon viselik és ezt is ezüst sávok jelzik. A fascista hadsereg általában két csoportra oszlik: Hivatalos fascistákra, akiknek ezenkivül semmi más foglalkozásuk nincsen, ezek a tényleges katonák és az ugynevezett tartalékos fascistákra, akik folytatják polgári foglalkozásukat de felsőbb parancsra kötelesek azt azonnal abbahagyni és bevonulni, ha a haza, illetőleg Mussolini jól felfogott érdeke megkivánja. A tényleges fascisták között is két csoportot kell megkülönböztetni, azokat, akiket tisztára önzetlenségből ingyen szolgálják Mussolinit és azok, akik napi 30 lira zsoldot kapnak. Az előbbiek rendszerint csak tisztek. Érdekes, hogy a rendesen katonai formációkba osztott tüzérséggel és repülőgépekkel felszerelt hadseregben nem lehet kivétel nélkül mindenki tiszt, aki az olasz hadseregben is tiszti rangot viselt. Ellenkezőleg, *a fascistáknál kizárólag gazdag ember lehet csak tiszt,* aki nemcsak a saját felszereléséről és élelmezéséről, hanem esetleg csapatáéról is tud gondoskodni. Amennyiben rendelkezik eme földi javakkal, megkaphatja az ezüst stráfot. A fascista katonák köszönési módja hasonlit *a régi rómaiak köszönési formájához.* A két üdvözlő fejét kissé meg hajtva, jobb karját mereven előrenyujtja a szem magasságában. A gyalogság felszerelése carabine, kés és revolver. A tartalékosok olyan fegyvert viselnek, amilyennel éppen rendelkeznek. Sokaknál megteszi a fascista bunkó is.

Mussolini allala.

Mint már emlitettük a Triesztbe érkezett fascisták a kikötőben katonás rendben a fascista himnuszt énekelve a városháza elé vonultak. A fascisták himnusza a következő:

Giovinezza, Giovinezza
Giovinezza, prima vera
Mussolini allala
Mussolini allala . .

A városháza előtt, ahol természetesen már nagy tömeg volt, egy fascista szónok nagy beszédet mondott, melyben igen gyakran emlegette Mussolinit, mint a haza üdvét és a várost elfoglaltnak nyilvánitotta. Az ezer fascista a gyülés végeztével egy kaszárnyába vonult, a vezetők részéről pedig megkezdődött a magasabb hivatalok átvétele. Ezt követőleg nemsokára megtelt a korzó elegánsan szabott feketeselyem inges fascista tisztekkel. Tulajdonképpeni rendzavarás, vagy ellenállásból ki folyó verekedés nem történt. Mussolini már akkor két napja kormányon volt . . . ki mert volna megmozdulni ellenük.

Zsidó hadügyminiszter

Mussolini uralmával azután Triesztben megkezdődött a háborus uszitás Jugoszlávia ellen. Ennek különösen a határvidéken van igen alkalmas talaja, ahol az olaszok épp olyan izzón gyülölik a jugoszlávokat, mint ezek őket. A Jugoszláviával való háboru lehetőségéről minden fascista tiszt mint elkerülhetetlen szükségességről beszél.

Mikor ez a riport iródott, Sussaknál már megtörtént az első fegyveres összetüzés a két ország határőrei között.

Nem érdektelen talán megemlíteni, hogy a fascista mozgalomban igen nagy szerepet játszik *Türr* Stefánia. Sokan azt hiszik, hogy az olasz fascizmus lényegéhez tartozik az antiszemitizmus is. Eltekintve attól, hogy Olaszországban nincs felekezeti kérdés, a fascista mozgalom kizárólag nacionalista irányu és semmiféle felekezeti kérdéseket nem hoz szőnyegre. A fascista hadseregnek számos zsidó tagja van, Mussolini hadügyminisztere, *Diaz* tábornok, szintén zsidó.

Jön a maximálás.

(Aradon és a vármegyében.)

Az a hónapok óta tartó általános panasz a piaci drágaságról, a mely állandóan fokozódik Aradon — talán még sohasem volt olyan helyénvaló mint most. Mert lehetetlen reálisan megindokolni azt, hogy mi az oka annak, hogy például: a tojás ára két leire és a tej literje öt leire emelkedett. A város vezetősége már szintén megelégelte a piaci árusok lelkiismeretlen ár drágitását és erélyes kézzel próbál gátat vetni a kofák zsarolási manőverjeinek. Dr. *Robu* János főpolgármester a már több izben használt módszerrel a maximálással akarja letörni a piaci árakat. Tárgyalásokat folyttatott *Georgescu* János aradi prefektussal, aki kijelentette, hogy az aradi piaci árak maximálásával egyidejüleg maximálni fog a megyében is.

Az *Aradi Közlöny* nemrégen a piaci árak letörésével kapcsolatban egy eszmét vetett fel, amelyel a város vezetősége foglalkozott és könnyen kivihetőnek és eredményes módszernek talált. Azt a tervet vetettük fel, hogy a város vizsgálja felül a piaci árusitási engedélyeket és csak rokkantaknak, hadi árváknak és özvegyeknek adjon kofálkodási engedélyt. A nagy drágaságnak ugyanis a legfőbb oka az, hogy a piaci árusok nem dolgozó, munkabiró családtagjaikat tartják el keresetükből és ezért kénytelenek több száz százalék haszonnal árusitani. Annak idején a város vezetősége álláspontunkat magáévá tette, azonban kivitelre még nem került sor. A városi és megyei maximálással egyidejüleg, helyes volna, ha a város az Aradi Közlöny tervét ujabb megfontolás tárgyává tenné.

Ezer Petőfi-ünnepély.

(Az egész világ ünnepli a költőt.)

Petőfi Sándor születésének századik évfordulója alkalmából, mint már jelentettük, az egész világon ünnepségeket rendeznek. Magyarországon közel ezer Petőfi-ünnepség rendezését vették tervbe. Maga a Petőfi-társaság husz matinét és estélyt rendez, Budapest székesfőváros pedig tizenöt ünnepélyen áldoz a költő emlékének. A külföldön rendezendő ünnepségek közül figyelemreméltók az eszt, finn és török Petőfi-estélyek. Hat német város külön Petőfi-ünnepet rendez. Az olaszországi Petőfi-ünnepségeket most állitja össze az ezzel megbizott tudományos társaság. Angliában és Amerikában december és január hónapokban ünneplik a halhatatlan magyar költőt. A párisi Sorbaun-on Jean de *Bonnefon,* az ismert francia ujságiró készíti elő az ünnepséget, amelyen a magyar nemzetet *Paulay* Erzsi, a budapesti Nemzeti Szinház müvésznője és *Pekár* Gyula volt államtitkár képviselik.

ferde növésünek, akiknek gyógytornára feltétlen szükségük van.

— A legnagyobb baj — folytatta — hogy *éhesek a gyerekek. Mint arról panaszkodik, hogy nem evett.* Előfordult már több izben, hogy egyik-másik *elsápadt, elszédült.* Mikor jobban lett, megkérdeztük, mi baja van?

— Tanitó néni, kérem — felelt sirva — *már tegnap dél óta nem ettem,* mert a mamám Kispesten most és nem jött haza. A szomszédok meg nem adtak enni, mert a multkoriért sem fizetett a mamám. Nem volt pénze: cipőt vett az öcsémnek, aki idejár az elsőbe...

— A száraz kenyér is csemege és *négyenröten megrohanják azt a boldogot, aki kenyeret vesz elő a zsebéből* és megelégedetten majszolni kezdi. — Természetes, az irigység rosszra vezet. Igy történt azután, hogy egy harmadik osztálybeli kisleányt a mult héten a szünetben ugy *elvertek a nagyobbak a kenyérért,* hogy csak a sikitásra előrohanó tanitó tudta kiszabaditani. Sok gyermek hiányzik és sokat késnek is az előadásról. Gyakori eset, hogy ott, hol két gyermek van, csak az egyiknek van cipője. Ezek felváltva jönnek az iskolába. A sorbanállás miatt is sokat hiányoznak a gyermekek. Még örülünk, ha nyolc óra helyett kilencre állit be az iskolába. Nem is fél, hogy késön jött. Nem is panaszkodik, azzal igazolja magát, hogy sorban kellett állnia zsirért, kenyérért, vagy tojásért. A fegyelem is teljesen meglazult. Nen bánják az azelőtt rettegett ötöst. — Mindegy nekik, tudják, hogy igy is ugy is 15—16 éves korukig kötelező a tanulás. Csak egy dolog van, amivel még a jobbérzésüekre hatni lehet, az, hogy nem viszik el kirándulásra, vagy egyéb szóra koztató előadásokra, szinházba, moziba. Ugyanis ujabban rendszeresen járnak a propaganda filmeket megnézni és a Városi Szinház délutáni előadásaira, de az előbbi 10, az utóbbi pedig 40 koronába kerül, ugy, hogy csak a jobbmódúak jöhetnek el, mert a szinházba még a legjobb tanulókat sem vihetjük el ingyen.

Beszélgetés közben nagy lárma hallatszik az „osztályból". Benyitottunk: egy kis fiu állt a tábla tövében, almát evett. Körülötte vagy husz fiucska. Sóvár szemmel nézték a csemegét és közbe könyörögtek, igértek neki fűt-fát, hogy *legalább engedje megnyalni a finom gyümölcsöt . . .*

Veszélyben a világbéke.

Lord Curzon háborus beszéde. — Angol hadihajók a Dardanellákban.)

London. Az angol kormány tárgyalásokat folytatott a keleti bonyodalmakról. Közös flottatüntetést javasolnak és máris több hajóval erősitette meg a Dardanellákban horgonyzó hatalmas tengeri erejét. A franciák hozzájárultak ehhez a tervhez; azonban ellenezték, az antant szárazföldi haderejének növelését. Az angolok a végső esetben egymagukban hajlandók minden eszközzel visszautasitani a kemalisták esetleges fegyveres akcióját.

London. A szövetségesek legutóbbi jegyzékére válaszolva az angorai kormány megismétli kérését hogy a szövetségesek üritsék ki Konstantinápolyt és távolitsák el hadihajóikat. A konstantinápolyi helyzet továbbra is válságos. A kalkuttai politikai körök mit sem tudnak a szultán ama állitólagos elhatározásáról, hogy Indiában keres menedéket. Ezt valószinütlennek tartják, mert az indiai muzulmánok körében éles ellentétek vannak a keleti események megitélésénél.

London. Lord *Curzon* külügyminiszter választói előtt türhetetlen követeléseknek mondotta a kemalisták kivánságait. Ama reményét fejezte ki, hogy az a tökéletes egyetértés, amely Anglia, Franciaország és Olaszország között fennáll, a jövőben is fennmarad. Anglia kész ennek érdekében áldozatokat hozni, de ha a szövetségesek egysége megszünnék, nem lenne abban a helyzetben, hogy egyedül viselje a terheket. Beszédének főleg az a része keltett nagy feltünést, amely a keleti kérdés veszedelmeire mutatott rá. Kijelentette, hogy *a keleti helyzet veszélyezteti a világbékét.* Csak egy mód van ennek fenntartására, ha valamennyi nagyhatalom közös akciót indit. A törökök politikáját vad nacionalizmus tölti el. Követeléseik jogosulatlanok és elviselhetetlenek és nem csupán a szövetségesek, hanem egész Európa megsértését jelentik. A töröknek tudniok kell, hogy követeléseiknek határa van. Anglia nem köthet olyan békét, amely egyenlő volna megaláztatásával. Angliának egész európai hatalma elégséges lesz a tulzott török követelések meghiusitására.

London. Hat angol torpedózuzó megérkezett a Dardanellákba az angol hajóhad előőrse gyanánt. Öt könnyü és három páncélos hajót mára várnak. A konstantinápolyi angol főparancsnok az európai lakosságot proklamációban nyugalomra inti és kijelenti, hogy megtették az intézkedéseket az európaiak életének és vagyonának biztonságára.

London. Konstantinápolyi jelentések szerint a török kormány visszalépését drámai jelenetek előzték meg. *Rifat* pasa a szultánnal folytatott tárgyaláson ragaszkodott a kabinet rögtöni visszalépéséhez és a szultán feltétlen lemondásához. Amikor a szultán az angorai megbizott és kormányzó előtt kiakarta jelenteni ellenkező álláspontját, Rifat pasa sértően félbeszakitotta a tárgyalást és kijelentette hogy ha a kormány a külföld segitségével akarja magát tartani, *valamennyi tagja a bitófán végzi.*

Konstantinápoly. Izmed pasa intézkedései következtében a török fővárosban és környékén a helyzet rosszabbodott. (Rador.)

Az aradmegyei embervásár.

(Tizennyolc évig Braziliában nyomorgó kivándorlók. — Ujabb adatok Herberger Gyuláról.)

A braziliai kivándorlás ügye ma már nemcsak a magyarság és svábság ügye, hanem a kormányé is, amely azt magáévá tette és erélyes intézkedésekkel fogja a lelkiismeretlen agitációt elfojtani. Ügynökök, akik az embervásár utján akarnak meggazdagodni, emberek nagy tömegeit akarják ismeretlen és szokatlan nehéz viszonyok közé kivinni, ahol a rabszolgasorsnál jobb sors aligha vár reájuk. Hiteles adatok alapján még a következőket közöljük a braziliai viszonyokról és az agitáció vezetőjéről:

A braziliai magyar konzul csak azért tette magáévá az ügyet, hogy a magyarokat a Braziliában szokásos becsapásoktól megóvja. Sao Paulo állam, ahova *Herberger* Gyula vinné az embereit, nem kolonizál és csák meghivott családoknak, mint munkásoknak ad ingyenes utazást. A birtok, amelyre az erdélyiek mennének, Araguara és Mattao városok között fekszik. Éghajlata tropikus, 50—56 fokos meleg. A nyári időszak mindennapos esőzése miatt buja. Rengeteg a moszkitó (szunyogfaj), amely kinszenvedésessé teszi az éjjeli pihenést. Homokbolha, karapatinya (élősdiek) vannak, melyek az ember bőre alá bujva petéznek és igen érzékeny égető fájdalmat és kiütéseket okoznak. Mocsárláz, malária is fordul elő. Ezen a birtokon, mint általában Parano államtól fölfelé semmiféle kalászos gabona és európai gyümölcs a nagy forróság miatt nem terem meg. A levegő állandóan tele van különös undoritó, vad illattal és nedvességgel, ami igen heves főfájást okoz sokaknál. Ezt az utóbbi kellemetlenséget ellensulyozandó az állam kilószámra ingyen adja az uj bevándorlóknak a kinint (lázcsillapitó szer). A Herberger által kötött egyezség, amely nem állami közegekkel, hanem a Componlio Commercial Maritina hajótársulat hivatalos helyiségében történt a társulat igazgatójával, a következő: A jelentkező családok *Aradtól a helyszinéig Braziliа állam költségén utaznak,* Mattao város végállomástól a birtokra kocsin szállittatnak ki. Itt kapnak lakást és munkaalkalmat a kávébirtokon. Szigoruan ki van kötve, hogy kizárólag csak mezőgazdák és ahhoz értő munkások mehetnek ki, de semmi intelligencia, semmi iparos elem. *A kávébirtokon két évig kötelesek* dolgozni. Kolonizálásról, birtokosztogatásról vagy más kedvezményekről szó sem volt. Az egész birtokosztogatásról szóló jelentés humbug. Munkára kávét kapálni mennek, mert a kávét évente hét-nyolcszor meg kell kapálni és ezért jár 1000 kávéfa után, mely 1 és háromnegyed hold területen fekszik, évi megmunkálásáért 200 millreisz. Minden háromtagu család köteles 10.000 kávéfa megmunkálását elvállalni. Ezért jár évente 2000 millreisz a kávé háromszori szüreteléséért pedig 1440 millreisz. Összes évi keresete egy három munkabiró családtaggal rendelkező családnak tehát 3440 millreisz. A röpiratban emlegetett, a mi gyümölcsös fánkhoz hasonlitott csekély munka, merő hazugság. A 10.000 kávéfa megmunkálása után nem marad idő a napszámoskodásra, más egyéb keresetre. Ehhez járul a Braziliában szokásos beadósitás, mely ellen ott nincs törvény.

Hogy érdemes-e az itteni életet az ottanival felcserélni, ahol nem mondhatni, hogy valami paradicsomi állapotok uralkodnak, azt hisszük, nem okoz ezek után nagy fejtörést. Vannak Braziliában olyan kivándorolt és beadósitott munkások, akik 18 év *óta nyomorognak egy birtokon és képtelenek onnan megszabadulni.* A braziliai pénz értékére és az ottani megélhetési viszonyokra jellemző, hogy egy kiló kenyér 1 millreiszbe és 600 reiszbe kerül. Még a kivándorlási agitáció vezetőjéről annyit, hogy Herberger Gyula 27 éves fiatalember, aki a háboru előtt egy budapesti biztositó intézet gyakornoka volt. A háboru alatt katonáskodott és utána Dévan három különböző állásban volt. 1922 februárban közpénzen Braziliába ment, de előbb a közpénzből még itthon 26.000 leit a maga céljaira forditott. Herbergernek Rio de Janeiróba, Brazilia fővárosába való érkezése után a vámhivatalban az volt az első teendője, hogy egy értékes fényképezőgépet lopott, amit azután eladott.

Elzárásra itélt árdrágitó aradi hentesmester.

(Külön 15 ezer lei büntetés a drága borjuhusért.)

Az aradi törvényszék árdrágitási ügyekben itélkező bizottsága ma délután tartott ülésén egy aradi hentest rendkivül suivos itélettel sujtotta. A bizottság ma délután tárgyalta *Popovici* Sever táblabiró elnöklete alatt *Czmór* Péter I. Bratianu (Weitzer János-utcai) hentes árdrágasági ügyét. Czmór Péter nemrégiben, amikor a csontnélküli borjuhus maximális ára 12 és 14 lei volt, 2 leilel drágábban, tehát 16 lelért adta el kilóját annak a borjuhusnak, amelyre nagyobbmennyiségü csont nyomtatékot is adott. *Kádár* Ferenc Bratianu (Weitzer János-utcai) vendéglős vásárolt akkor Czmórtól nagyobb mennyiségü hust, amely ről az árdrágitási ügyekben nyomozó városi detektivek megállapitották, hogy a maximális árnál drágábban adták el. Az árdrágitási ügyekben itélkező bizottság ma Czmór Pétert árdrágitásért *15.000 lei pénzbüntetésre és 6 hónap és 1 napi elzárásra,* nemfizetés esetén még külön 6 hónapi elzárásra itélte. A bizottság sulyosbitó körülménynek tudta be azt, hogy Czmór már egy izben zsirdrágitásért el volt itélve. Az itéletben még hangsulyozza a bizottság, hogy ezuttal csak kivételesen tekintett el Czmór üzletének a bezáratásától, amit azonban az esetleges következő árdrágitás esetén el fog rendelni.

EZ ARAD!

*

Egy biciklitolvaj kerestetik.

A mai szerkesztőségi posta hozta az alábbi levelet:

Kedves F. T.! Engedje meg, hogy az ön rovata utján kiméljem meg egy jóakarómat az esetleges kellemetlen rendőri beavatkozások tól. Arról van szó, hogy a háziorvosom megtiltotta a biciklizést, annak ellenére is, hogy szenvedélyes kerékpáros vagyok. Naponta biciklin megyek a hivatalomba, — tour-retour — ez az egyetlen szen vedélyem. Az orvos gyalogsétát ajánlott, de én a bicikli mellett maradtam. És keddről szerdára virradó éjjel, — „máról-holnapra" — leszoktatott egy ismeretlen tettes erről a szenvedélyről. Elvitte a kerékpáromat.

Az Ön utján közlöm az ismeretlen jóakaróval ezeket: én respektálom az izlését, elismerem, hogy ha az összes ellopható aradi biciklik közül pont az enyémet vitte el, ez különös megbecsülést jelent, de ha már lopott, akkor jöjjön el a „Glória" bicikli adóigazolványáért is, mert a mechanikusok nagyon finnyásak: enélkül nem veszik meg tőle a biciklit. Naponta d. u. 4—5-ig vagyok otthon, várom az előtte ismeretlen tolvaj látogatását. Kérem önt, uram, közölje le ezeket a sorokat, mert a tolvajt a rendőrség még lecsipi, ha nem tudja igazolni, hogy adót fizet a kerékpárért. Köszönöm, a magam és a tolvajom nevében, e levél közlését.

Igaz hive:

B. Mátyás.

U. I. Uram, készséggel adunk helyet levelének. Mi, akik közeleből ismerjük az aradi rendőrség folyosóit, tudjuk, hogy az Ön „Glória" kerékpárjának a tolvaja jelentkezni fog Önnél az adóigazolványért, d. u. 4—5 óra között. Készitsen mindenesetre egy kis uzsonnakávét, három cukor, kuglóf, satöbbi, cigaretta. Az adóigazolványt adja majd át a tolvajnak, meg az eredeti számlát is, a biciklire. Ne hozzuk zavarba szegényt. Vagy van szivünk, vagy nincs, nem igaz? Éljen az első aradi altruista kifosztott! (f. t.)

— **Gárdonyi és Heinrich Gusztáv emlékezete.** Budapest. A Kisfaludy társaság mai ülésén Gárdonyi Gézáról és Heinrich Gusztávról mondtak emlékbeszédet. Megemlékeztek még a nyolcvanéves Rákosi Jenőről is, aki 53 éve tagja a társaságnak. A beszédek elmondása után költeményeket olvastak fel.

Hogy áll a leu?

November 9 én fizettek 100 lelért:

Párisban 10 frankot
Zürichben 3.45 frankot.
Budapesten 1675 koronát
Newyorkban 63 centet
Belgrádban 39 dinárt
Berlinben 5500 márkát
Bécsben 46000 koronát

Színészből — tőzsdeügynök.

(Kilenc millióval károsította meg feleit és megszökött.)

Budapest. Egy volt vidéki színész, *Tihanyi* Oszkár, körülbelül két esztendő óta foglalkozott tőzsdeüzletekkel. Úgy kezdte, hogy egyszer megjelent a tőzsdén mint látogató, ismeretséget kötött a szolgákkal, akik a jómegjelenésű fiatalemberről azt hitték, hogy a tőzsde tagja és másnap már beengedték a tőzsdeterembe. Tihanyi évekig járt a tőzsdére anélkül, hogy bárkinek sejtelme lett volna arról, hogy a tőzsdének nem tagja. Körülbelül két hónappal ezelőtt Tihanyi a tőzsdei nagyterem egyik szolgájától részvényeket vett át azzal, hogy azokat eladja, azonban napok teltek el és a pénzzel nem jelentkezett. Körülbelül *3—4 százezer koronával károsította meg ezt a szolgát,* aki végül is botrányt rendezett. Ekkor kitünt, hogy a tőzsde többi szolgáját is megkárosította, ezért a szolgák egyszerüen kipofozták a tőzsdeteremből. Ettől a naptól kezdve nem mert följárni a tőzsdére, hanem megbizottaival végezte üzleteit. A károsultak közül *Német* Gyula kereskedőnek hárommillió koronáját, *Horkay* István joghallgatónak másfélmillió koronáját sikkasztotta el, *Holics* Gyula tőzsdeforgalmazót közel egymillió koronával károsította meg. Ugyancsak bünvádi feljelentést tett ellene *Faith* Sándor dr. tőzsdebizományos, aki több mint másfélmillió koronát követel Tihanyitól.

Nemrégiben hitelezői elszámolásra szólitották fel, fölkeresték Vilmos császár-ut 45. szám alatti lakásán, ahol üzlethelyisége volt, de nem találták, ezért ujpesti lakására mentek. Ott megtudták, hogy a Ferenciek terén is van egy bejelentett lakása és amikor ott sem akadtak rá, valamennyien a főkapitánysághoz fordultak és följelentették. Ezidőszerint *kilenc millió* korona az az érték, amit Tihanyi Oszkártól a főkapitányság utján követelnek hitelezői. A följelentések alapján elrendelték Tihanyi előállitását. A detektivek minden kutatása hiábavaló volt, Tihanyit Budapesten nem találták meg, ugylátszik megszökött. A rendőrség a vizsgálóbiró és az ügyészség utján elrendelte Tihanyi Oszkár országos körözését. A sikkasztó minden valószinüség szerint Berlin felé szökött.

Európa legdrágább városa.

— Összehasonlitás Varsó, Bucuresti és Bécs között. —

Oroszországtól eltekintve, az osztrák korona a legrosszabb valuta, egyidejüleg Ausztria a világ legdrágább állama. Néhány hónap pal ezelőtt az összes jóvalutáju államokból Bécsbe özönlöttek a kereskedők, mert a legolcsóbb beválásrlási forrás volt, amellett jóformán ingyen éltek. Ma az a helyzet hogy a bécsi ember a drága élelmiszer és ruházati cikkek miatt Németországban magas percentekkel olcsóbban tud élni és vásárolni. Egyik-másik árucikkben Csehszlovákia is olcsóbb. Különben statisztikai adatok világosan mutatják, hogyan viszonylanak az „olcsó" Ausztria piaci árai Bajorország, Románia és Lengyelország árai hoz.

Október elején 50-es márka kurzus mellett következő árakon lehetett Münchenben vásárolni: Jó minőségü férfiruha mérték szerint 25 ezer korona. Egy pár jó varrott férfi cipő 35—40 ezer korona. Két ágyas utcai hotelszoba 4-ik emeleten fürdőszobával (Hotel Wagner, a város központjában) kiszolgálás sal, világitással és adóval együtt 550 korona. Villamos-jegy 15—20 korona. Sült, főzelékkel egy jó vá rosi vendéglőben, átlag 120 korona. Egy fél liter sör 18 korona. Egy adag fehér kávé 10—15 korona. Telefonbeszélgetés kávéházban 2 korona.

Különösen emlitésreméltók a hotelárak, melyek ugyan a jó valutáju külföldieknek százpercent felárral lesznek számitva, de még ugy is sokkal olcsóbb — a kényelemről nem is szólva — mint az ugyanilyen klasszisu bécsi árak. Továbbá a 2 márkás használati dij. Bécsben a telefonhasználat 1500, 1600 o. korona. Béke időben vendégeknek semmi sem lett felszámitva. És ha a bécsi kávéháztulajdonos a legmagasabb illetéket is fizeti — furcsa de igy van — hogy az átlagos forgalmat alapul véve még tekintélyes anyagi haszot huz a telefonból.

Nem kevésbbé érdekesek a lembergi és krakkói viszonyok, a márka 6.4-es kurzusa mellett. Jóminőségü férfiruha mérték után Lembergben 120—140 ezer K. Egy pár nappa keztyü a legdrágább lembergi divatüzletben 6500 K. Selyemnyakkendő 12 ezer K. Menü (előétel, leves, hus, főzelék és tészta) a lembergi Hotel Imperialban 1600 K. Menü a krakkói Hotel Francuski éttermében (elsőrendü) 2 ezer K. Fehér kávé 100 K. Egy zsemle krakkói kávéházban 30 K. Tojás darabja 100 K. Egy kiló finom teavaj 5 ezer K. Komfortabilis hotelszoba, elsőrangu krakkói szállodában 1500 K. Ugyanez a szoba Lembergben 2500 K. Villamosjegy Krakkóban 40 K. Villamosjegy Lembergben 150 K. Másodosztályu jegy Lembergtől-Petrovitzig, D vonattal kb. 10 óra 12000 K. Érdekes, hogy egy bécsi gyártmányu Habig-kalap, Bécsben 500 ezer koronába kerül, mig Lembergben osztrák koronára átszámitva csak 300 ezer koronába. Egy nappa keztyüt hiába keresünk 40 ezer koronáért. Éppen igy viszonylanak a selyem nyakkendők árai is a Bécs piaci árai hoz, holott eme cikkek mind importálva lesznek.

Az élelmicikkekben még nagyobb eltérések mutatkoznak. — Egy tojásnak aranyparitás szerint sem szabadna 1500 koronánál többe kerülni és 2500—3000 o. koronánál olcsóbban egyáltalában nem kapható. A vaj 60 ezer koronába kerül kilogrammonként, mely szintén 20—30%-kal aranyparitás felett van.

Bucurestiben 400-as kurzus mellett a következő volt az áralakulás. Ma azonban a lei zürichi emelkedése folytán jelentékeny olcsóbbodás tapasztalható. Mértékutáni ruha angol szövetből 2000—2500 Lei. Raglán angol szövetből 2000 Lei. Mértékutáni ruha, német vagy cseh szövetből 1200—1500 Lei. Egy pár legfinomabb luxuscipő 1000 Lei. Egy pár jó strapa cipő 500 Lei. Zefiring 125 Lei. Ebéd (leves, sült, ugorka, főzelék tészta, nyolcadliter bor) a Grand Hotel éttermében 14 Lei. Tejeskávé 7.50 Lei. Pohár tej 2 Lei. Egyágyas szoba elsőrangu szállóban 22 Lei. Villamos 1.50 Lei Tehát Románia is jelentékenyen olcsóbb, holott a szükségleti cikkeket jóformán teljesen importálja. Nagyon érdekes pl. a Cavalla cigaretta ára, mely Bécsben is kapható. 500-as lei kurzus mellett ugyanaz a cigaretta 250 koronába kerül Romániában, ami Bécsben már az utolsó tarifaemelés előtt 650 koronába került.

Igy lesz Bécs különösen a kereskedőktől kiuzsorázva, akik még mindig nem akarnak magas percentjükről lemondani. Ez reális és teljesen megokolt, elfogadható volt az óriási „hausse" periodusban, mikor a korona napról-napra, percről-percre értéktelenedett, más módon nem fedezhették magukat. Ma azonban, mikor a korona szilárd, a külföldi értékek pedig esőben vannak, egyáltalán nem nevezhető praktikus gazdálkodásnak.

A „hóditó Vilmos."

(Az excsászár és a nők. — Titokzatos kirándulások.)

Berlin. A német márka halálтánca, a jóvátétel és a mind kibirhatatlanabb drágaság sem rázta meg annyira a német közvéleményt, hogy egy pillanatra a feledés fátylát ne boritsa ezen reá oly végzetes problémákra és minden figyelmével Doorn felé ne forduljon, az ősz császár felé. Az ősz császár felé, aki immáron esztendők óta csendes visszavonultságban, fáradtan és rezignáltan él emlékeinek és aki közel három évtizedes imperátorság után, amely dicsőségében vetekedett a római császárokéval, le tudott mondani a világhatalomról annak a hatalomnak a kedvéért, amellyel biztositani akarta az uralmat önmaga fölött. A császár — beszélik Németországban — régen megnyugodott abban a gondolatban, hogy Doorn az utolsó állomás az életében és éppen ezért ma már nem törekszik egyébre, mint arra, hogy minél boldogabbá, nyugalmasabbá és elégedettebbé tegye az életét egy olyan asszonynak az oldalán, akit szeret és aki hajlandó vele a magányát megosztani.

A nő különben is mindig gyengéje volt Vilmos császárnak. Erről különösen sokat tudna beszélni az elhunyt császárné, aki azonban hallgat és megőrzi titkát a sirban, amint megőrizte az életben is. A császár és a császárné meleg, meghitt barátságán azonban nem esett csorba soha, mert a császárné fensőbbséges szeretettel hunyt szemet felséges férje emberi gyengéje felett. Hosszu esztendőkön át hozzá szokott ahhoz, hogy a császár váratlanül befüttette mindig utrakészen álló vonatának vagy jachtjának gépeit és utnak indult titokzatos céllal, amelyet a császárné nem ismert ugyan, de a szivében mindig érezte, hogy hová s merre veszi utját hatalmas férje? Ezen kirándulásaival kapcsolatban jegyezte meg egyszer a „Hohenzollern" fedélzetének parancsnoka a császárról, aki elégedett mosollyal az ajkai körül elhagyta a hajó fedélzetét: „A hóditó Vilmos".

Régen volt. A császár szivében nyilván csak emlékei élnek már a régi tüzeknek. Azóta nagy, megrázó események játszódtak le a világon és ezek az események elválaszthatatlanok a császár tragikus sorsától. A régi tüzek azonban csak hamvadóban voltak és a jelek szerint feléledtek abban a pillanatban, amidőn akadt egy nő, akit a császár szeret, aki a császárt szereti és aki hajlandó a császárral megosztani a doorni kastély magányát.

A 35 éves Carolath hercegnő vállalkozott erre a historiai adatra és mint környezete előtt kijelentette — boldognak érzi magát, hogy a sors ezt a magasztos szerepet juttatta neki. Erős, sokat sportoló nő, gesztenyebarna hajjal, villogó barna szemekkel. Óriási vagyona sok minden keresztülvitelét biztositja neki, amire más még csak gondolni sem merne. Érdekes a megemlitésre, hogy a fiatal özvegy — mert Carolath hercegnő most másodszor ment férjhez — már a háboru előtti években is ismerte a császárt. Németor-

ság összeomlása óta azonban csak néhányszor találkozott vele Doornban és pedig ez év julius havában. Kétségtelen, hogy akkor szövődtek azok a szálak, amelyek elválaszthatatlanul összeforrasztották a szivét a 63 éves császáréval.

HIREK.

A Kornis-rablás epilógusa.

(Megitélték a jutalom-dijakat.)

Emlékezetes még, hogy a pankotai *Lannert*-féle és az aradi *Kornis*-rablás tetteseit egy *Pateisci* Ilona nevü szobaleány és *Striff* Máriának, egy rendőrőrmester feleségének jelentése alapján sikerült elfogni. Lannert butorgyáros 20.000 leit és egy 20.000 lei értékü hálószobaberendezést, a Kornis Testvérek-cég pedig 20 ezer leit tüztek ki a tettesek nyomaira vezetőinek. Pateisci Ilona volt az, aki a Lannert-betörés tetteseivel együtt utazott Aradról Pankotára és akikről Pateisci Ilona csak másnap, a rablás megtörténte után gyanitotta, hogy a rablást elkövették. A Kornis rablás után Pateisci Ilona Striff Máriával is közölte, hogy sejti, kik lehetnek a rablás elkövetői. Ezután történt, hogy az öt rabló ismét Aradra jött, hogy a Banca Centralát kifossza. A rablók egyike, aki annak idején Pankotára való utaztában ismerkedett meg a szobaleánnyal, a Banca Romaneasca előtt megszólitotta Pateisci Ilonát és sétálni hivta. A mikor a Fehér Kereszt elé értek, találkoztak Striff Máriával, akinek a szobaleány odasugta, hogy sétapartnere a rablók egyike. Striff Mária szólott a közelben posztoló rendőrnek, akinek utján azután letartóztatták az öt rablót.

Az aradi törvényszék most tárgyalta a jutalmak ügyét. A törvényszék a Kornis-féle 20.000 lei jutalmat Striff Máriának és Pateisci Ilonának megitélte. Lannert butorgyáros 20.000 lei készpénz és egy 20.000 lei értékü hálószobaberendezés jutalmát pedig Pateisci Ilonának juttatta, a ki ilyen módon 30.000 leihez és egy értékes hálószobaberendezéshez jutott.

—

— **Vizsgálat a külföldi valutajelentések ügyében.** Az Aradi Közlöny leplezte le annak idején azt a manővert, amellyel különböző tudositó irodák és nagybankok a valutajelentéseket elferditették. Mi hivtuk fel a hatóságok figyelmét arra, hogy ellentétes valutajelentésekkel hogyan kárositják meg a nagyközönséget és a pénzintézeteket. Az Aradi Közlöny leleplezése után a sajtó nagyrésze foglalkozni kezdett ezekkel az üzelmekkel és ennek eredményeképen most a kormány vizsgálatot inditott a bünösök után. Ma érkezett bucuresti jelentésünk szerint ebben az ügyben szenzációs leleplezések várhatók, amelyek több nagybank ellen kompromittáló adatokat fognak szolgáltatni. Ezzel egyidejüleg a fővárosi iparkamara ujból kéri a kormánytól, hogy a valutajelentéseket a maga közegei által juttassa el az ország minden nagyobb kereskedelmi központiába

Nincs szükség magyar fascizmusra.

(Mayer János beszámolt római utjáról. — A gazdátlan proklamáció.)

Budapest. Az egységes pártkör kétheti csend után szerdán este ismét hangos volt. A kört miniszterek, képviselők, főispánok, kültagok és ujságirók lepték el és az aktuális politikai kérdésekről folytattak eszmecserét. Gróf *Bethlen* István miniszterelnök elmondta, hogy a nemzetgyülést november 16-ra hivják össze. Hódmezővásárhelyen november 19-én mond beszámolót. Ezen nyilatkozni fog a parlament munkarendjéről és külpolitikai kérdésekről. A kormány a szociális törvényjavaslatok egész sorát terjeszti az első ülésen a nemzetgyülés elé, köztük a mérnöki rendtartásról, a mezőgazdasági munkabérek megállapitásáról, a földmunkás-szervezetek állami támogatásáról szóló törvényjavaslatokat.

A Rómából hazatért *Mayer* János elmondta tapasztalatait. A lakosság és katonaság a fascista-uralom kezdetén eleinte semlegesen viselkedett. Este, amikor az olasz király megbizta Mussolinit a kormányalakitással, óriási tüntetés volt a Kvirinál előtt, ahol Róma népe a fekete ingesekkel együtt ünnepelte a királyt. A fascisták a becsületes nemzeti alapon álló kormányzást, a termelő munka megindितását és a társadalmi békét akarják. Más kérdés természetesen, hogyan alakul a helyzet, mert igen sokan nem hisznek a fascista-uralom megmaradásában.

— Amit ők akarnak, azt hirdeti a mi kormányunk is, hangzott a közbeszólás. Azért kormánypárti képviselőnek nincs helye a fascisták között.

Ezzel a magyar fascista-táborra terelődött a szó. Mosolyogva emlegették a tegnap kiadott programmot, amelynek sehogy sem akadt gazdája. Mindenki megtagadja, talán még azok is, akik elfelejtették aláirni.

— Magyarországon, mondta az egyik képviselő, a fascizmus már akkor megvolt, amikor a szegedi kormány elindult. Akkor letörték a kommunizmust és azóta nálunk fascista-uralom van. Ennélfogva nincs szükség ujabb fascizmusra.

Ezzel elintéződött a magyar fascista-kérdés. Gróf Bethlen az olasz fascizmusról nyilatkozva kijelentette, nem lehet tudni, hogy mit jelent Magyarországra nézve. Ez mind attól függ, milyen külpolitikát folytatnak Magyarországgal szemben.

Budapest. A gazdátlanná vált fascista-proklamáció előzménye az, hogy *Friedrich* Istvánnál elvbarátai napokkal ezelőtt összejöttek, hogy megállapodjanak a követendő irányelvekben. Ott voltak *Weiss* Konrád, *Dimüch* Vidor, *Hornyánszky* Zoltán *Tasnády-Kovács* József, *Dinnich* Ödön és más régi Friedrich-párti képviselők, akik a mostani nemzetgyülésbe nem kerültek be.

— **Jelentkezzenek az idegenek.** Az aradi sziguranca idegeneket ellenőrző hivatala felhivja azokat az idegen állampolgárokat, akiknek tartózkodási engedélyük lejárt, hogy sürgősen jelentkezzenek a szigurancán. A nem jelentkezőket sulyosan megbüntetik.

— **A német-orosz barátkozás.** Moszkva. Brocckdorff-Panzau, uj moszkvai német nagykövet accreditáló levelének átnyujtásakor kijelentette, mindent el fog követni, hogy bebizonyitsa a világ előtt, hogy a rapallói szerződés uj korszakot jelent Oroszország és egész Európa életében. Lenin válaszában kijelentette, hogy Németország és Oroszország között a barátságos viszony és a közeledés utja változatlanul megmarad a külföld minden mesterkedése dacára. (Rador.)

— **Tolvaj mechanikus.** Az aradi államrendőrség ma délelőtt letartóztatott egy Dimitrescu Dimitrie nevü brasovi (brassói) mechanikust, aki egy utas csomagját akarta ellopni az állomáson. Az elfogott embert a rendőrség átadta az ügyészségnek.

— **A lengyelországi választások.** Varsó. A lengyelországi általános választások eredményéről a következőkben számolnak be a Varsóból érkező jelentések: Megválasztottak 117 nemzeti demokrata, 44 néppárti, 30 radikális néppárti, 27 szociálista, 4 radikális parasztpárti, 4 centrumpárti, 3 kommunista, 31 kisebbségi blokkból való. 9 zsidó nemzeti párti képviselőt, mig 15 kerület választásának eredménye még ismeretlen. (Rador.)

— **Egy mérnök balesete.** Horváth Miklóst, a Borossebesi Fa- és Bánya ipar részvénytársaság mérnökét tegnap sulyos baleset érte Sebisen (Borossebesen.) A mérnök Fackelmann tisztviselővel és egy munkással az iparvasuttal tértek vissza a hegyek között levő erdőkből. Menetközben az iparvasut féke elromlott és nagy sebességgel rohant lefelé a lejtőn. A vonat utasai mind a hárman kiugrottak a kocsiból és Horváth olyan szerencsétlenül esett le, hogy koponyarepedést és vesevérzést kapott. Eszméletlen állapotban szállitották be az aradi Mann-szanatóriumba, ahol már meg is operálták.

— **Halálozás.** Ágoston Antalné szül. Krémmer Anna folyó hó 9-én reggel 5 órakor hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése folyó hó 10-én délután 4 órakor lesz az alsó temető halottas házából.

— **Elhunyt magyar tudós.** Budapest. Kaposy József iró, a kitünő magyar Dante-kutató ötvenkilenc éves korában elhunyt. Kaposy a Katolikus Egyházi Közlönyt, majd a Magyar Szemlét szerkesztette hosszu ideig. A Szt.-István-társ. igazgatója és pápai titkos kamarás volt. Főmunkája: „Dante Magyarországon". Legutóbb ő rendezte a budapesti Dante-ünnepséget, amely feltünést keltett az egész világon. Kaposy már hosszu idő óta betegeskedett, mig tegnap megváltotta szenvedéseitől a halál. A magyar tudományos világnak ismét egy értékes oszlopa dőlt ki vele az élők sorából.

— **Az aradi tanszergyár.** Az Aradi Közlöny hirt adott annak idején arról, hogy felsőbb rendeletre Aradon tanszergyárat létesitenek. A tanfelügyelőségtől nyert értesülésünk szerint a bucurestii közoktatásügyi minisztériumban már elkészitették a terveket és igy valószinü, hogy rövid időn belül felépitik az aradi tanszergyárat, amely a legmodernebb eszközökkel lesz felszerelve.

— **Magántulajdonban az olasz vasutak.** Róma. A városi telefonüzemeken kivül az olasz vasutakat is magántulajdonba akarták adni. A királyi gárdisták létszámát 15 ezerre a karabinerekét 40 ezerre csökkentik.

— **Kilakoltatott kabaré.** Budapest. Az Apolló-kabarét mára ki akarták lakoltatni, mert egy hollandiai pénzcsoport megvásárolta a házat, amelyet áruháznak akar felépiteni. A budapesti müvész-szövetség akciót inditott a kilakoltatás ellen és küldöttséget meneszt a kultuszminiszterhez.

— **Amerikában megbukták a republikánsok.** Páris. A washingtoni választási eredmények szerint a képviselőház republikánus többsége 37 mandátumot vesztett el, amelyek a demokratáknak jutottak. A demokraták választási győzelme, amely való szinüleg megszerzi nekik a többséget, csak az 1920. évi republikánus győzelemmel hasonlitható össze. A szenátusban a republikánusok akkor csak öt-hat mandátumot vesztettek el.

— **Zavargások Lisszabonban.** Portugália fővárosában, Lisszabonban — mint egy távirat jelenti — sulyos zavargások voltak. Több óráig tartó utcai harc volt, amelyben bombákkal is dolgoztak. A katonaság készenlétben van.

— **Betörés egy vendéglőbe.** Az éjszaka a Kánya-féle étteremben ismeretlen tettesek betörtek és fosztogatni akartak. A betörők az egyik ablakon keresztül akartak utcára jutni, de az ablak összetört és a zaj felkeltette a járókelők figyelmét. Mire a rendőrség megérkezett, a betörők zsákmány nélkül elmenekültek.

— **Angol kölcsön Németországnak.** Berlin. Hir szerint egy londoni bankház nagyobb kölcsönt ajánlott fel Németországnak a márka stabilizálására A jóváteteli bizottság holnap, pénteken elutazik Berlinből. (Rador.)

— **Aradon elfogott betörők elitélése.** Nagy izgalmat keltett ez év áprilisában az a betörés, mely Timisoarán (Temesvárott) történt. Mig ugyanis Fehér Antal kuriai biró látogatóban volt vidéken, Marinkovics István foglalkozás nélküli aradi egyén álkulcs segitségével behatolt a kuriai biró lakásába, ahonnan 280.000 lei értékü ékszert rabolt el. Marinkovicsot Aradon fogták el és megtalálták nála a zsákmány legnagyobb részét. A hiányzó ékszereken öt aradi kisebb ékszerüzletben adott tul, amiért ez utóbbiak is biróság elé kerültek orgazdaság cimén. Tegnap tárgyalta ezt az ügyet a temesvári törvényszék, mely Marinkovicsot 2 évi börtönre, Szabó Jenő ügynököt pedig, aki Marinkovicsnak kezére járt az értékesitésnél, 6 havi fogházra itélte. Az aradi ékszerészeket ellenben fölmentette a törvényszék, miután jóhiszeműségük kiderült.

— **Poloska sok van,** Lovas lakástisztitó csak egy van Str. Oituz (Illés-u.) 30a.

Leszállitották a boradót.

Arad-Hegyalján ezidén annyira gyenge volt a bortermés, hogy az addigi árak mellett nem jelentkezett nevő. A hegyaljai bortermelők ezért memorandumban fordultak Bratianu Vintilia pénzügyminiszterhez, hogy a bor literje után fizetendő egy lei fogyasztási adót kivételesen engedje el. A memorandumban elmondották, hogy a magas fogyasztási adó mellett csak nagy veszteségek mellett adhatnák el a termésüket és ez sulyosan megviselné az egész Arad-Hegyalja szőlőtermelőit. A memorandum ügyében Tomulescu Krisztián radnai képviselő interveniált a pénzügyminiszternél és saját tapasztalatai alapján feltárta az aradhegyaljai borvidék siralmas helyzetét. Tomulescu képviselő intervenciója eredménnyel járt, a pénzügyminiszter engedett a memorandumban foglalt kérésnek és rendeletet adott ki, amely szerint Arad-Hegyalján eladott bor literje után csak 10 bani fogyasztási adó fizetendő, a borpárlatot pedig teljesen mentesitette a fogyasztási adó alól. A pénzügyminiszter rendelete kiterjedt a borexportra is és a kivitelre kerülő bor, valamint a borpárlat után nem kell exportilletéket fizetni.

Borzalmas tüzkatasztrófa.

(Egy pirománias ember garázdálkodásai).

Newyorkban nagy tüzvész pusztitott és számos emberáldozatot követelt. A borzalmas katasztrófáról Newyorkból ujabban a következő részleteket jelentik: A 110. utca sarkán az éjjeli órákban százezer főnyi tömeg állta körül a rettenetes máglyát, amelyet eddig ismeretlen tettes, nyilván valami piromanikus gyujtott lángra. Ez a feltevés annál valószinübb, mert a városnak ebben a részében hasonló módon már több izben tüzesetet okoztak. A gyujtogató besurrant a házak halljába, a hol rendszerint egy pár gyermekkocsi állott, amelyeket a tulajdonosok nem szoktak felcipelni a magas emeletekre. Papirhulladékkal tömte meg a gyermekkocsikat, salétromos gyujtózsinórt helyezett a papirtömeg közé aztán eltávozott. Ezuttal is ilyen módon végezte a gyujtogatást. — Megtalálták ugyanis a lépcsőházban az olajos rongyokkal és ujságpapirhulladékokkal telitett gyermekkocsi összeégett vázát. A rendőri nyomozás eddig még semmi pozitivumot nem deritett ki, csupán annyi bizonyos, hogy piromániában szenvedő ember követte el a borzalmas katasztrófát. A negyedik és ötödik emelet már lángokban állott, mikor a tüzoltóság a mentőlétrákkal megérkeztek. Sokan a tüzlépcsőhöz szaladtak az égő emeleten, de mielőtt a lépcsőt elértek volna, összeestek, mert a gomolygó füst és a felcsapó lángok elkábitották őket. Kétségbeesett férfiak és nők álltak a lángbaborult emelet ablakaiban, segitségért kiáltozva.

Egy asszony kilépett az ablak párkányára és le akart ugrani az utcára. Közben azonban eszméletét vesztette s ájultan hullott vissza a lángok közé. Egy másik asszony félőrült állapotban haját tépdelve állott a ház egyik erkélyén. Hiába üvöltötte a tömeg, hogy pár lépéssel arrább mentőlétrák állanak, az önkivületi állapotban levő nő nem tudott odáig vánszorogni s igy ő sem menekült meg a tüzhaláltól. Egy harmadik kétségbeesésében levetette magát az ötödik emeletről az utca kövezetére, ahol nyomban szörnyet halt. Eddig 14 halott áldozata van a borzalmas katasztrófának és igen sokan fekszenek a kórházban olyan sulyos égési sebekkel, hogy életbenmaradásukhoz alig van remény. E tudósitás kiegészitésül jelezzük, hogy a rendőrség letartóztatott egy Molnár K. Albert nevü német (?) embert, aki elmondta, hogy társaival azért gyujtotta fel az épületet, hogy gyönyörködhessenek a felcsapó lángokban. Ezt a vallomást azonban nem tekintik valószinünek, mert Molnár — mint az orvosi vizsgálat megállapitotta — veszedelmes morfinista, ezenkivül alkoholista is s ezt a beismerő vallomását is olyan állapotban tette, amikor a két szer vezetromboló méregnek hatása alatt állott.

Zrinyi Olga és a francia abbé.

(Egy aradi hivatalnokleány öngyilkossága. A kicserélt kép története)

Délután négy órakor három hölgy szalad ki az aradi kórház kapuján.

— Papért megyünk, adja át a kocsiját, — zokogja az egyik.

Kiderült, hogy testvére a tegnap reggel öngyilkosságot elkövetett Zrinyi Olga tizennyolc éves hivatalnoklánynak. Olga odafönt fekszik az osztályon, a szája szederjes, az arca kék, a haja bomlott. Őhozzá jöttünk és a testvéreivel találkozunk. Olga haldoklik. Nem lehet vele beszélni. Nemsokára jön a pap, az ágya körül az anyja, Zrinyi Miklós aradi postaaltiszt felesége, a rokonok és a barátnők.

— Miért tetted ezt, Olga szivem, miért tetted ezt, — siránkozik az öreg asszony.

Olga nem akar felelni, a tizennyolc esztendejével ott fekszik a halottas kórházi ágyon, nem is tudja, hogy jön a pap. De helyette elmondjuk mi, hogy miért ivott a tizennyolc éves Zrinyi-lány, a Guttmann-féle füszerkereskedés könyvelőnője, szerdán reggel, a Szél-utca 1. számu ház padlásán, másfeldeci marólugot?

(Olgát adoptálják.)

Zrinyi Miklós postakezelőtisztnek három édesgyermeke van: Ilona, Margit és Lajos. A negyedik gyerek csak adoptált. *Geiger* Erzsébet aradi masamód édes lánya volt az Olga, akit háromhetes csecsemőkorában magához vett Zrinyi postaaltiszt. A csecsemőnek igen előkelő papája volt, *egy aradi rendház azóta elhunyt főnökéhez a Geiger Erzsit közeli kötelékek füzték.* Ezek a kötelékek tovább mentek a szokottnál: megszületett a kis Olga, akit Zrinyiék adoptáltak.

Édes gyermekükként nevelték Olgát Zrinyiék. Kitanitották, elvégeztették vele a négy polgárit, aztán a „Kelet" hirlapirodába került, mint hivatalnoklány. Onnét jutott a Guttmann-üzletbe könyvelőnőnek.

(A francia abbé története.)

Komoly, intelligens, sokat gondolkodó, elmélázó természetü lány volt a Zrinyi Olga. A hivatalban pontos, az erkölcsére óvatosan vigyázó. Ezelőtt egy pár héttel egy kép került Zrinyiék birtokába. *Egy francia abbét ábrázolt, Balla* Frigyesnek, az ismert aradi festőnek egyik tanitványa festette. A képet keretezés miatt elvitte Olga *Braun* Gusztáv képkereskedőhöz. El is vitte, megint vissza is vitte, drága volt a keretezés. *A kép a kereskedőnél eltünt.* Most már a rendőrség elé került a dolog, az ujságok is szellőztették az esetet, ugy tüntetvén fel a dolgot, mintha Zrinyi Olga illetéktelenül követelte volna a „francia abbét." A lány nagyon ragaszkodott a festményhez, Braun képkereskedő 3000 leit deponált is a rendőrségen, két másik festményt ajánlott fel kárpólásul: *tény, hogy az eredeti „francia abbé" nem került vissza Zrinyi Olga birtokába.*

Mindennap bejárt a leány a képért Braunhoz, elkeseredett, szótlan, buskomor lett. Nézett a levegőbe, sirt is néha, de azért szorgalmasan járt énekórára és varrta a báli ruháját. Amig egyszer, tegnapelőtt reggel, felment a lakásuk padlására, *fölvitt magával egy félkiló szódát.* Egy nagy pohárban feloldta, kiitta, még maradt is belőle a teste körül, ami kékre változott és elnyult a padlón.

(„Sok minden összejött.")

Most ott állok az ágyánál, nézem szegénykét a bomlott hajával, a hülőfényü szemeit, a szürkés fekete ajkát. Fölpillant.

— Kár itt hagyni az életet, — mondja valaki az ágy körül.

— *Sok minden összejött* — sóhajtja Olga.

— A kép is?

— *Az először*, az a kép, sugja és lehunyja a szemét.

Körülötte kitör a zokogás, a huga, Ilona, csókolja a kihülő kezét. Nyilik az ajtó. Miseinges pap jön, gyertyával, feszülettel. Zrinyi Olga révedező szemei talán a francia abbét látják benne, aki eltünt a Braun képkereskedőnél, s akivel vagy itt, vagy a mennyországban, de mégegyszer találkoznia kell...

(f. t.)

Irodalom, müvészet

* **Az aradi városi szinház heti müsora.** Péntek: Aranyvirág. Uj betanulással. A) bérlet. Szombat: d. u.: Falurossza. Barics Gyula felléptével. Este 7 és fél órakor: Aranyvirág. B. bérlet. Este 10 órakor: Tyukketrec, csak felnőtteknek. Vasárnap d. u.: Orfeusz a pokolban. Este: Piros bugyelláris. C. bérlet.

* **A Cake-Valke hires táncparódiát** mutatják be pénteken este az Aranyvirág reprizén. A modern táncfigurákból álló Cake-Valkét Sebestyén Jenő és Vannay Lonci táncolják. A legkedvesebb Huszka-operett vezető szerepeiben Horváth Mici, Galetta Ferenc és Balogh Böske lépnek fel. A nagy érdeklődésre való tekintettel a szinház szombat este is müsoron tartja a darabot.

* **Barics Gyula** lép fel a városi szinház szombat délutáni ifjusági előadásán. A Falurossza kerül szinre mérsékelt helyárak mellett.

* **A legpikánsabb francia szindarab:** a Tyukketrec kerül bemutatóra a városi szinház szombat éjszakai előadásán. A Tyukketrec előadásán kizárólag csak felnőttek vehetnek részt. A darab vezető szerepeit Gergely Gizi, Tőkés Anny és Kálmán Sári játszák. A szombat éjszakai előadás 10 órakor veszi kezdetét.

* **Vasárnap délután** mérsékelt helyárak mellett az Orfeusz a pokolban kerül szinre.

* **A legszebb magyar népszinmü,** a Piros bugyelláris kerül szinre vasárnap este az aradi szinházban. Az előadásra jegyek elővételben a szinházi pénztárnál kaphatók.

* **Nagy kabaré-est** lesz vasárnap éjjel a városi szinházban. Teljesen uj müsort állitott össze az igazgatóság. Közkivánatra a kabaré keretein belől szinrekerül a mult héten előadott Mért járkálsz meztelenül c. vigjáték. Ezenkivül két uj egyfelvonásos bohózatot is bemutat a társulat. Balogh Böske a közönség között fogja előadni számait.

* **Aradi festőmüvésznő kiállitása Bécsben:** Porter Paula, az aradi származásu jeles festőmüvésznő, aki budapesti és berlini mesterektől tanult, most nyitotta meg Bécsben kollektiv kiállitását a St. Lucas-képcsarnokban. A bécsi sajtó elismeréssel nyilatkozik Porter Paula müvészi kvalitásairól.

* **Uj október felé** cimen foglalkozik az elmult három év történetével Szende Pál, a Károlyi-kormány volt pénzügyminisztere. A vaskos kötet 30 leiért minden könyvesboltban kapható.

* **Nagy Géza** modern fényképész az Aradi Polgári Takarékpénztár épületében lévő mütermében személyesen eszközöl felvételeket.

* **Filharmonikus hangverseny** november 14-én. Müsor: Haydin G-dur, Hoffmann: Trithjoff symphonia, Smetana: Eladott menyasszony, nyitány. Jegyek Scherhagnál.

* **Halottak arcai** cimen a második prózai kötete jelent meg most Bécsben Gábor Andornak. Az uj kötet ára: 8 Kc., 15 dinár, 30 lei, kapható minden könyvkereskedésben.

* **A Kölcsey-Egyesület** elnöksége értesiti azokat a tagokat, akiknek tagjegyeit vasárnapig még nem kézbesitették ki, hogy azt a Kulturpalota pénztáránál vasárnap délelőtt 9—12-ig és délután 3 órától kezdve sziveskedjenek kiváltani. Egyben kérik a tagokat, hogy tekintettel az est rendezése körül felmerült tete-

nes kiadásokra, ezeknek legalább részben való fedezésére mindenki vegye meg az Egyesület kiadásában megjelent Petőfi-könyvecskét (ára 5 lei) s ezt az előadáskor hozzák magukkal. Az estély — melynek részletes programmját vasárnapi számunkban közöljük — fél 9 órakor kezdődik.

A meggyilkolt amerikás.

Szabadlábra helyezték a feleségét

Ezelőtt öt héttel történt Kurtakéren hogy *Szabó* Pál Amerikából hazatért gazdálkodót *Máté* nevü husz éves fia egy késszurással megölte. A gyilkos Szabó Mátét és az anyját, akit a gyilkosságra való felbujtással vádoltak, letartóztatták és beszállitották az aradi ügyészség fogházába. *Sommer* Nándor vizsgálóbiró azóta körülbelül 25 tanut hallgatott ki, akik valamennyien azt vallották, hogy az Amerikából hazatért gazda rosszul bánt családjával, sőt az öreg és családos ember még szeretőt is tartott magának. A tanuk egyike sem igazolta azt a vádat, hogy Szabó Pál felesége bujtotta volna fel a fiát az apa meggyilkolására. Igy tehát valótlannak bizonyult az a mende-monda, amely szerint az anya földet és egyéb földi jókat igért volna a fiának arra az esetre, ha Szabó Pált elteszi láb alól. Az alaptalanul meggyanusitott anyát ma szabadlábra helyezte a vizsgálóbiróság.

LEGUJABB.

Uj török háboru előtt.

Páris. Illetékes helyről közlik a konstantinápolyi helyzetről:

A hadiállapot kihirdetése befejezett tény és közvetlenül küszöbön áll.

Izmid basát értesitették a szövetségesek, hogy eltökélt szándékuk, a rend érdekében és jogaik megóvására *erősebb eszközökhöz folyamodni.* A szövetségesek még nem határozták el, hogy ujabb csapatokat küldjenek-e Konstantinápolyba.

Angorai kormány követelései.

Páris. Az angorai kormány a keleti konferencián a következőket követeli: Nyugat Trácia és az Égei szigetek önállóságát, ez utóbbit török fenhatóság alatt. Követelnek továbbá a görögöktől hatmilliárd aranyfranknyi hadikárpótlást, kivánják Mossul és környékének átadását, a török északi határ előnyös kiigazitását és végül a kapitulációk teljes megszüntetését. A francia kormány javaslatot tett, hogy a keleti konferenciát november 13-án nyissák meg.

Közgazdaság.

A frank esése.

Zürichben folytatódott a francia frank esése és a mai zárlatnál a leinek pontosan a tizszerese. Ma, mint Párisból jelentik a francia parlament mindkét Házában erős vita folyt a frank romlásáról. Az a vélemény, hogy a frank csökkenésének oka a berlini jóvátételi tárgyalások negativ eredménye. Több lap erélyesen követeli a jóvátételi politika megváltoztatását. Az olasz lira 23 svájci frankon felül szilárdult meg, amit a fascistáknak a valutaspekuláció elleni rendszabályai eredményeztek. A magyar korona zürichi nyitó árfolyamát egy ujabb megbizható jelentésünk 0.22 és félnek jelzi, és valószinü, hogy ez a hosszu idő óta stabil pénznem most némi javulás előtt áll, amit a leire is teljes joggal lehet mondani. A budapesti értéktőzsdén folytatódott az utóbbi napokban kezdődött lanyha irány zat és a mai zárlatig még nagyobb mértékben estek az árak. Ennek részben a pénzszüke az oka, de főleg a magyar korona megnőtt belső vásárló ereje.

Aradi valutaárak (november 9.) Dollár 163, márka 2 és fél, szokol 5.05, dinár 2.30, francia frank 10, magyar korona 6 és ¾. Kifizetések: Budapest 16, Bécs 475, Berlin 0.02, Prága 5.15.

Bucuresti tőzsdezárlat (november 9.) Páris 9.90, London 724, Newyork 163, Milano 6.78, Zürich 30.—, Prága 5.09, Bécs 21.50, Berlin 19.5, Budapest 6.25. Valuták: márka 250, leva 102, török lira 82, font sterling 715, francia frank 10, svájci frank 30, lira 6.70, drachma 430, dinár 2.30, dollár 162.50, Napoleon d'Or 560, osztrák korona 23, magyar korona 6.85, szokol 5.05, lengyel márka 130.

Zürichi nyitás (november 9.) Berlin 0 0650, Newyork 5.48, London 24.47, Páris 34.45, Milano 23.10, Prága 17.60, Budapest 0.22, Zágráb 2.25, Varsó 0.0350, Bécs 0.0073, osztrák bélyegzett korona 0.0075.

Zürichi zárlat (november 9.) Berlin 0.06¾, Amsterdam 214.40, Newyork 549, London 2448, Páris 34.50, Milano 23.15, Prága 17.60, Budapest 0.22, Zágráb 2.22½, Bucuresti 3.45, Varsó 0.035, Bécs 0.0073, lebélyegzett 0.0075.

Budapesti devizaközpont jegyzései (november 9.) Napoleon 9100, dinár 37.60—39.20, Bucuresti 15.75—15.75, Amsterdam 975—987, London 11100—11400, Berlin 0.32½—37½, Milano 105—110, Páris 157—162, Prága 78—82, Zürich 455—470, Bécs 0.00325—340, Zágráb 9.40—9.80, Newyork 2500—2575, Szófia 17.50—18.50, Varsó 0.15-16.

Budapesti értéktőzsde nyitás. (November 9.) Salgó 34000, Rima 11500, Kőszén 180000, Államvasut 23500, Cukoripar 108000, Ganz-Danubius 540000.

Budapesti értéktőzsde zárlat. (November 9.) Magyar hitel 8000 Osztrák hitel 1000, Salgó 31500, Rima 10925, Délivasut 6000, Államvasut 22715, Kohó 31000, Atlantika 4250 Ganz-Danubius 520 ezer, Kőszén 98000, Papir 2700, Nasici 39500, Szlavonia 1825, Országos fa 2110, Földhitel 7400, Viktoria 37000, Kereskedelmi hitel 960, Kereskedelmi bank 22000, Beocsini 33000, Urikány 37000, Láng 8900, Lipták 2425, Schlick 4950, Brassói 17800, Zabolai 5050, Baróti 2175, Cukor 103000 Klotild 6200.

Frigyes főherceg ékszerei.

(Magyarországba vitték a nagy vagyont.)

Frigyes főherceg, az osztrák császári család legvagyonosabb tagja, akinek gazdagságáról legendák regélnek, mai bécsi távirati jelentésünk szerint, minden értékét megszámlálhatatlan milliárd értékü ékszereit Magyarországba vitette. A mult hó 24-én történt ez a müvelet, amikor egész sor teherautomobil vitte a nyolcvan ládát mind szinültig tele ékszerekkel, aranyérmekkel, ezüsttel és ritka értékü mütárgyakkal. Az első napokban cáfolni akarták ezt a hirt, de ma az *Aradi Közlöny* bécsi tudósitója előtt Frigyes főherceg ausztriai jogi képviselője kijelentette, hogy a hir igaz és Frigyes főherceg mérhetetlen értékü mütárgyai és ékszerei már Magyarországon vannak. A főherceg jogi képviselője azonban megcáfolta az elterjedt hirnek azt a részét, mintha illegális uton csempészték volna át az osztrák határon az értékeket. Teljesen törvényes formák között történt a Magyarországra való átvitel, rendes bejelentés és előzetes engedély alapján ötszázmillió vagyonváltságot fizettek ezért, egy félmilliárd osztrák koronát, (egy millió leinél többet) olyan összeget, amennyit vagyonváltság ként még senki sem fizetett Ausztriában. Az osztrák állam mindenesetre jó üzletet csinált a főherceg safe-jének kibocsátásával. Frigyes főherceg nem indokolta meg ezt az átköltözködését, valószinüleg nagyobb biztonságban tudja értékeit az inkább monarchista szellemü Magyarországon, mint a szociálista Ausztriában.

Mozi.

• „Judex ujabb megbizatása" ma az Urániában. „Judex", tudvalevőleg birót jelent. És „Judex" valóban biró, a bünnek kérlelhetetlen üldözője. Nem közönséges detektivtörténet ez a hatrészes kép, hanem a komoly lélektani megfigyeléseken alapuló szines cselekmény. Az első rész „Titoküzérek" cimen egy veszedelmes gonosztevő társaság gazságait meséli. „Judex" itt még nem avatkozik az akcióba, még csak szimatol, figyel, karmait próbálja a nagy tigris, aki egy fiatal leányt lát veszedelemben és minden zseniálitást viszi harcba a gonosztevők hallatlan raffinériája ellen. „A titoküzérek" három napig szerepel az Uránia müsorán.

• „A kis hercegnő" utoljára az Apolló szinházban. Komoly sikert jelentett a „Kis hercegnő" bájos és megható meséje, már a premieren. Ma, amikor már utoljára megy, még mindig osztatlan az érdeklődés. Hiszen nemcsak egy film minden megkivánt kvalitásaival rendelkezik ez a kép, hanem olyan tulajdonságai is vannak bőven, amelyek nem lehetnek puszta jóakarat, technikai dolog, rendezés szülöttei.

Rendőrök és asszonyok harca.

(Rendőrök és asszonyok harca. — Egy ember őrjöngeni kezdett.)

Bécs. A bécsi lakáshivatal helyiségében ma párját ritkitó viharos jelenetek játszódtak le. A lakáshivatal épületének lépcsőin és folyosóin *százával zsufolódtak össze a lakásnélküliek,* akik megunták a hiábavaló várakozást és végül *elkeseredésükben megostromolták a lakáshivatalt.* A megszeppent tisztviselők a hátsó ajtókon keresztül hanyatt-homlok elmenekültek. A nagy tolongásban két lakásnélküli elájult, egy idősebb ember pedig dühében valósággal *őrjöngeni kezdett.* A segitségül hivott rendőrök mentőket hivattak, akik elvitték a betegeket. Minthogy a lakásnélküliek semmiféle felszólitásra nem akartak eltávozni, a rendőrök kénytelenek voltak a lakáshivatal helyiségét kiüriteni. A legnagyobb ellentállást az asszonyok tanusitották, kiknek *legtöbbje magával hozta gyermekét is.* közöttük egész sereg csecsemőt. Amikor ismét helyreállott a rend a megszökött tisztviselők ismét visszatértek a lakáshivatalba és ujból megkezdték a munkát.

A szerkesztésért:
KÁROLY JÓZSEF
felel.
Cenzurat: Dr. ROMUL MAGER.

NYILTTER.

Az ezen rovat alatt közlöttekért nem vállalunk felelősséget.

Értesités.

Volt vevőim szives tudomására adom, hogy **Guttmann Klein és Weinberger** cégből barátságos uton kiléptem.

5406 Tisztelettel
Guttman Nándor.

—

Értesités.

Van szerencsénk tisztelt vevőinknek tudomására hozni, hogy Guttman Nándor ur eddig „Guttmann Klein si Weinberger" cég alatt fenállott társaságunkból barátságos uton kivált és ezután üzletünket **Klein şi Weinberger cég** alatt folytatjuk.

További b. pártfogásukat kérve maradtunk

teljes tisztelettel
5407 **Klein şi Weinberger.**

PYRAM a mai kor legtökéletesebb cipőkrémje!
Figyelje meg tisztitó hatását! Kérjen kifejezetten „PYRAM"-ot.

Naponta inditunk futárt Clujra, utlevelekre vizumot 36 óra alatt hozunk. **KELET-hirlapiroda, Str. Alexandri Salacz-u. 1**

Apró hirdetések.

Levelezés.

ETRANGERE cimen levél van a kiadóban. 100

„KERESKEDŐ" jeligére levél van a kiadóban „Szerénytől." 5447

KÉREM „Lya" jeligés levelét átvenni. 5451

FIATAL, elvált asszony levelezni óhajt komoly uriemberrel, későbbi megismerkedés céljából. Levelet „Megtépett galamb" jeligére kiadóba. 5438

URILEÁNY levelezni óhajt vigkedélyű fiuval. Levelet „Csak titokban" jeligére kiadóba. 5437

SORSÜLDÖZÖTT szép, fiatal leány támogató barátságára vágyik korrekt, idősebb uriembernek. „Arany kalász" cimü leveleket Wallinger hirdetője továbbit. 12467

Alkalmazás.

PÉNZBESZEDŐ férfi, vagy nő, ki irodai takaritást is végez, óvadékkal azonnal felvétetik. Jelentkezni a kiadóhivatalban. 151

ÜGYES SZOBALEÁNY jó bizonyitványnyal uri házhoz felvétetik. Cim a kiadóban. 300

NÉMET KISASSZONYT keresek. Franciául tudók előnyben. Cim a kiadóhivatalban. 5440

PINCEMUNKÁS azonnal felvétetik Klein Miksa, Bulev. Reg. Ferdinand (Boros Béni-tér) 8. 5436

FŐZŐNŐ november 15-re, esetleg előbbre is, felvétetik Str. Seminarului (Sina-utca) 1a) 12579

MODERN lámpaernyők készitését olcsón vállalok. Cim a kiadóban. 13725

ÜGYES kifuto fiu felvétetik Köő János textil angró üzletében. Bulev. Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 16. 5409

KERESEK december 1-ére románul beszélő, füszer és vas szakmában jártas fiatal segédet. Weiszberger, Gurahont. 5422

KERESKEDELMI érettségivel biró fiatal ember gyakornoki állást keres. Cim a kiadóban. 5430

Vétel és eladás.

NAGYON SZÉP, majdnem uj kötött kabát eladó. Gellér, Strada Sft. Georghe (Dezső-utca) 1a) 400

PIANINO kereszthuros, hárfa pedállal eladó. Str. Mărăşeşti (Kossuth-utca) 34., jobbra. 5443

SZÉP ebédlő, leány-szalongarnitura, világos hálószobák, festmények stb. sürgősen eladók. Str. Consistorului (Batthyány-utca) 17a. 5450

HAZIZSIR ELADO. CIM A KIADÓBAN. 5445

ELEGANS keveset használt zsakett jutányos áron eladó. Lassner, Bul. Ferdinánd 17. 5446

BUTOR, tulhalmozott raktár miatt, ebédlő és hálószobák olcsó áron kaphatók Wiegenfeld, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 40a) 12071

TEKERCS CSOMAGOLÓ PAPIR vékony és vastag minőségben olcsón beszerezhető Knieszer papirkereskedőnél Str. Tudor Vladimirescu (Dobó-utca) 1. 11851

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kinai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnaszőnyegeket, egész gyüjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

VEHET, ELADHAT, CSERÉLHET! Műtárgyak, szobrok, szőnyegek, porcellán ritkaságok, antik butorok kiállitása. Szép művészeti Szalon. Ortutay-palota. Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. 11911

EBÉDLŐ PERZSA 29.000, ebédlő szmirna 22.000, Salon Artistique (Fischer Eliz-palota.) 12021

BURGONYA téli, jutányosan kapható a hatósági bódéban, Grosznál. 5314

MAKULATURA papir kapható. Hamburger papirüzlet, Str. Bratianu (Weitzer János-utca). 5413

FÉRFI ÖLTÖNYÖK, nyári, őszi és smoking eladók. Strada Gozsdu (Szent István-utca) 3c) földszint 3. ajtó. 5424

Ingatlan.

STRADA GRANITEI (B. Határ-utca) 20. számu modern ház olcsón eladó. Értekezni lehet Szabó Mihály Şibis (Borossebes.) 5434

Uzletek.

ELADÓ BORBÉLYÜZLET. Werkmann, Şibis (Borossebes.) 5421

BELVAROSBAN legforgalmasabb utcában vegyeskereskedésnek alkalmas üzlet 2 szobás lakással olcsón átadó. Nagyobb üzlet szintén eladó. — POLGÁRI vendéglő lakással sürgősen eladó. — Füszerüzlet italmérséssel, házzal sürgősen eladó. Bővebbet „Argus" hirdetőben Str. Eminescu (Deák Ferenc-u.) 1. 12727

JÓFORGALMU szikvizgyár Şirián (Világoson) eladó. Bővebbet Szkokán Pálnál Şirián (Világoson.) 5435

Oktatás.

PERFECT német, francia órákat adok. Strada Graniţei (Határ-utca) 4a) 469

Különféle.

DIRECTE importált legfinomabb eredeti norvég, kevéssé halszagu Cod-liver-oil. Csukamájolaj dr. Földes Béla gyógyszertára Arad. 12831

VILLANYSZERELÉST, csengőberendezést legolcsóbban vállal Schwarcz müszerész Strada Brancovici (Lázár Vilmos-utca) 3. 12815

KECSKÉK fedeztetése nemesfaju, szarvatlan, fehér bakkecskékhez elvállaltatik. Bul. Ferdinánd 17. 5446

PIANINOT bérbe vennék. Szerb-palota I. em. ajtó 12. 5448

Szakképzett

Diesel-motor kezelőt

keresünk vidéki malomba. Ajánlatokat: **Kelet** hirlapirodába kérünk. 12579

Vámügyekben jártas

magyar, román nyelvet biró

fiatalembert

azonnali belépésre keresünk

Kornis Zsigmond és Márton

Megbizható

komoly hölgy

perfectül ir

magyarul, németül

stenografálni és gépirni tud egy kicsit, bármilyen megfelelő állást keres. Szives megkereséseket „Igyekvő" jeligére a kiadóba kér.

ARAD legnagyobb

KEFE- és KOSÁR-ÁRUHÁZA

Óriási árukészlet.
Legjutányosabb árak.
Nádszékfonás.

Krebs si Moskovitz volt VAKOK boltja. Arad, 12841

Str. Gen. Grigorescu (Tabajdy-u.) Neman-ház

KASSAI NAPLÓ

POLITIKAI NAPILAP

Főszerkesztő: Dr. SZEPESSI MIKSA — Fel. szerkesztő: DZURANYI LÁSZLÓ

Megjelenik minden nap a kora reggeli órákban.

Szlovenszkó vezető napilapja. — Hétköznap 8. vasárnap 12, nagyobb ünnepeken 32—40 oldalas terjedelemben, naponként 18,000 példányban jelenik meg. Hirdetései mindig eredményesek.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Fejn David-utca 7. sz. — Telefon 77. és 74. Fiókkiadóhivatal: Malom-utca 22. szám.

Benzin mozdonyvezetőket

keresünk erdei üzemeinkhez 5442

Mairovitz Mór és Fiai,

ARAD, Strada Closca No. 11.

Egy francia diplomás hölgy keres megfelelő állást

distingvált családnál. 11472

Nowakowska, Str. E. Clorogariu (Vécsei-utca) 2.

Eladó egy kis Wertheim-szekrény, egy iróasztal, egy 7 méteres nyitott üzleti állvány, egy bicikli, két szekrény, asztalok, székek. Érdeklődhetni: **Steiner,** Strada Sinagogei (Chorin Áron-utca) 1. 5439

Pályázati hirdetmény

Agris község Aradmegye jegyzőségénél egy aljegyző rendes fizetés, vagy egy az adóügyekben jártas irnok havi 900 Lei fizetés mellett, mindkettő lakás, fütés és világitás díjtalanul, azonnal felvétetik. 5441

Jegyző.

Schunda-féle, fekete pedálos hangverseny-cimbalom

eladó Schwarz Andor vendéglősnél, Str. Minervei (Ilona-utca) 19. 12467

Értesités.

Van szerencsém a n. é. közönséget tisztelettel értesiteni, hogy a

Vadászkürt éttermében

minden időben elsőrendü meleg és hideg konyha. Válogatott hegyaljai tisztán kezelt **fajborok. Temesvári Casinó-sör.**

Izletes zona-reggelik, pontos és figyelmes kiszolgálás. A zenét ma és minden este **Zolli** elsőrendü zenekara szolgáltatja. A n. é. közönség becses pártfogását kéri

Szalpéter Fülöp és özv. Sebestyénné tulajdonos. 11771

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár RT.

Arad, Strada Alexandri (Salacz-utca) 6. 5088

Elfogad betéteket magas kamatozással. Arany és ékszertárgyakra zálogkölcsönt nyujt.

Egy vadonat uj hálószoba és ebédlő

berendezés jutányos áron **eladó.** Cim a kiadóban. 5402

FÉRFI- FIU- ÉS GYERMEKRUHA TELEP.

Iskolaruhák, fiu télikabátok, férfi-öltönyök, raglánok, télikabátok, szörmés bekecsek, bőrkabátok, esőköpenyek nagy választékban. 2445

Bel- és külföldi gyapjuszövetek. Külön mérték utáni osztály.

SZÁNTÓ ÉS KOMLÓS. Piata Avram Iancu (Szabadság-tér, Szinház-épület.

AZ IGAZI UTAT!

díjtalan tanácsom révén találják meg a vigasztalan asszonyok. Menstruációja elmaradása esetén rendelje meg azaránylag alkeszitett speciális szeremet. Szerezett zavarai esetén ne engedje magát csalódásokkal félrevezettetni. Speciális szerem a legtényeseben beváik. Szavatlok eredménnyel gyógy, ellenkező esetben az összes költségeket megtérítem.

Fr. H. Soltau, betegkezelése Hamburg 6, Postafiók. 12331

Az ára könnyen megfizethető, az eredmény megfizethetetlen az „Aradi Közlöny" apróhirdetésének!

Nyomatott az Aradi Nyomda Vállalat rotációs gépén. Kiadótulajdonos Aradi Nyomda Vállalat.